

Cơ sở lý luận của quản lý hoạt động tư vấn tâm lý học đường ở các trường trung học cơ sở

Nguyễn Hữu Thao

Trường THCS Dương Bá Trạc Quận 8, TP Hồ Chí Minh

Received: 2/11/2024; Accepted: 12/11/2024; Published: 20/11/2024

Abstract: School psychology consulting at middle schools not only helps solve immediate problems but also equips students with necessary life skills, develops willpower, builds social relationships healthy and practice mental health. School psychology consulting activities in Vietnam have received special attention from the state and educational management agencies through the issuance of many legal documents and policies. However, up to now this activity still has many shortcomings, especially with regard to the requirements for implementing the 2018 Universal Program.

Keywords: School psychology consulting, Junior high school

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh của nền giáo dục hiện đại, đổi mới và thách thức, tư vấn tâm lý học đường (TVTLHĐ) không chỉ giúp học sinh 9HS0 giải quyết các vấn đề tâm lý cá nhân mà còn là chìa khóa quan trọng trong việc hình thành nhân cách, kỹ năng sống và khả năng thích ứng với xã hội. Hoạt động tư vấn tâm lý (HĐTVTL) học đường tại Việt Nam đã được nhà nước và các cơ quan quản lý giáo dục đặc biệt quan tâm thông qua việc ban hành nhiều văn bản pháp luật và chính sách. Tuy nhiên, cho đến nay hoạt động này vẫn còn nhiều bất cập nhất là đối với yêu cầu thực hiện Chương trình Phổ thông 2018. Vì vậy việc nghiên cứu về cơ sở lý luận của việc quản lý cũng như đề xuất các biện pháp quản lý thật hữu hiệu hoạt động này là hết sức cấp thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nhóm khái niệm hoạt động TVTLHĐ ở các trường trung học cơ sở

2.1.1. Tư vấn tâm lý học đường

Tác giả Nguyễn Thị Hường (2011) cho rằng: “*Tư vấn tâm lý học hướng mục tiêu giúp HS phát triển toàn diện, cân bằng về mặt tâm lý và cảm xúc, đồng thời hỗ trợ giáo dục viên và phụ huynh trong công việc giáo dục và nuôi dưỡng HS. Quá trình này không chỉ giúp HS vượt qua các khó khăn hiện tại mà còn trang bị cho họ những kỹ năng cần thiết để đối phó với các khó khăn trong tương lai*”.

Chúng tôi hiểu TVTLHĐ là quá trình cung cấp các dịch vụ hỗ trợ tâm lý nhằm giúp HS giải quyết khó khăn cá nhân, học tập và xã hội để phát triển toàn diện cả về mặt cảm xúc, xã hội và học tập.

2.1.2. Hoạt động TVTLHĐ ở trường trung học cơ sở

Tác giả Nguyễn Văn Hộ (2020) cho rằng:

“HĐTVTL giúp HS vượt qua những khó khăn trong học tập và đời sống, phát triển kỹ năng xã hội và đạt thành tích học tập tốt hơn”.

Chúng tôi hiểu hoạt động TVTLHĐ ở trường trung học cơ sở là các chương trình hỗ trợ tâm lý và xã hội dành cho HS, được thực hiện bởi chuyên gia hoặc GV có chuyên môn, nhằm giúp các em phát triển các kỹ năng cần thiết để học tập và phát triển cá nhân một cách hiệu quả.

2.2. Nhóm khái niệm quản lý hoạt động TVTLHĐ ở các trường trung học cơ sở

2.2.1. Quản lý

Tác giả Bùi Đức Tú định nghĩa quản lý theo tiếp cận lý thuyết hệ thống và điều khiển học như sau:

Quản lý là hoạt động điều khiển bằng việc lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra của con người lên một hệ thống nhằm đạt được các mục tiêu đề ra của hệ thống đó (Bùi Đức Tú, 2024).

Trong luận văn này, chúng tôi hiểu quản lý là quá trình định hướng và điều phối các hoạt động, con người và nguồn lực nhằm đạt được các mục tiêu cụ thể trong tổ chức, với tính hiệu quả và hiệu suất cao nhất.

2.2.2. Quản lý HĐTVTL học đường ở cơ sở trung học cơ sở

Phạm Văn Thiệm (2020) cho rằng: “*Quản lý hoạt động TVTLHĐ phải bao gồm việc xây dựng và thực hiện các chính sách, quy trình, cung cấp tài nguyên cần thiết và đánh giá kết quả để liên tục cải thiện chất lượng dịch vụ*”.

Chúng tôi hiểu quản lý hoạt động TVTLHĐ ở trường trung học cơ sở là quá trình định hướng, tổ chức và kiểm soát các HĐTV, nhằm đáp ứng hiệu quả nhu cầu tâm lý của HS, đồng thời nâng cao chất

lượng và hiệu suất của các chương trình tư vấn trong nhà trường.

2.3. Một số vấn đề lý luận về quản lý hoạt động TVTLHD ở trường trung học cơ sở

2.3.1. Tầm quan trọng của quản lý hoạt động TVTLHD

Quản lý hoạt động TVTLHD ở trường trung học cơ sở đóng vai trò then chốt trong việc đảm bảo hiệu quả và tính bền vững của các chương trình tư vấn, góp phần quan trọng vào sự phát triển toàn diện của HS và xây dựng môi trường học đường lành mạnh. Việc quản lý tốt không chỉ giúp nâng cao chất lượng dịch vụ tư vấn, đáp ứng tốt hơn nhu cầu đa dạng của HS mà còn tối ưu hóa việc sử dụng nguồn lực, từ đó đảm bảo tính hiệu quả và tiết kiệm chi phí. Quản lý HĐTV còn giúp đảm bảo tính chuyên nghiệp, hệ thống và khoa học trong việc cung cấp dịch vụ tư vấn, tạo điều kiện thuận lợi cho việc đánh giá, cải tiến và phát triển các chương trình tư vấn.

2.3.2. Lập kế hoạch hoạt động TVTLHD

Xác định mục tiêu rõ ràng cho HĐTVTL là cơ sở định hướng cho các chương trình hỗ trợ. Mục tiêu cần cụ thể, đo lường được, như giảm căng thẳng, cải thiện giao tiếp và nâng cao nhận thức về sức khỏe tâm thần, nhằm đáp ứng nhu cầu phát triển tâm lý của HS theo từng độ tuổi.

Xây dựng kế hoạch hoạt động cụ thể cho từng năm học giúp đảm bảo tính liên tục và phù hợp với từng khối lớp. Mỗi năm học cần kế hoạch chi tiết cho từng lớp, điều chỉnh nội dung và phương pháp theo đặc điểm phát triển của HS, giúp HĐTV được triển khai đồng bộ và hiệu quả.

Thiết kế các chương trình tư vấn phù hợp với mục tiêu đã đề ra để tối ưu hóa hiệu quả. Các chương trình nên bao gồm tư vấn cá nhân, nhóm và kỹ năng sống, tập trung vào các vấn đề thực tế của HS, giúp các em dễ dàng áp dụng các kỹ năng và cải thiện sức khỏe tâm lý.

Phân bổ nguồn lực cụ thể cho từng HĐTV giúp đảm bảo triển khai hiệu quả. Nhân sự, tài liệu và trang thiết bị cần được phân bổ đầy đủ cho từng hoạt động, giúp tránh tình trạng thiếu hụt và tối ưu hóa các nguồn lực sẵn có.

Sắp xếp tiến độ hợp lý để đảm bảo HĐTV không ảnh hưởng đến chương trình học. Lịch trình được điều chỉnh phù hợp với thời khóa biểu của HS, giúp các em có thời gian tham gia đều đặn và phát triển kỹ năng tâm lý liên tục.

Dự trù tài chính và cơ sở vật chất là yếu tố quan trọng để duy trì HĐTV ổn định. Ngân sách cần bao

gồm các chi phí nhân sự, trang thiết bị và tài liệu, cùng với cơ sở vật chất như phòng tư vấn riêng và trang thiết bị cần thiết, tạo môi trường tư vấn thuận lợi.

Xác định biện pháp triển khai phù hợp với nhận thức của HS giúp HĐTV đạt hiệu quả cao. Các phương pháp như tình huống giả định, hoạt động nhóm và hướng dẫn trực quan giúp HS dễ dàng tham gia và tiếp thu, từ đó tăng hứng thú và hiệu quả.

Xác định tiêu chí kiểm tra và đánh giá giúp đảm bảo chất lượng HĐTV. Các tiêu chí như sự cải thiện kỹ năng, giảm căng thẳng và tăng tự tin giúp đo lường kết quả của hoạt động.

Triển khai kế hoạch đồng bộ và kịp thời giúp các hoạt động diễn ra đúng tiến độ và đạt hiệu quả cao nhất.

2.3.3. Chỉ đạo hoạt động TVTLHD

Chỉ đạo triển khai kế hoạch tư vấn tâm lý giúp đảm bảo các hoạt động diễn ra đúng hướng và đạt hiệu quả mong đợi.

Khuyến khích và hỗ trợ đội ngũ tư vấn để duy trì tinh thần làm việc tích cực là nhiệm vụ quan trọng của người chỉ đạo.

Điều phối và sắp xếp linh hoạt các HĐTV giúp đảm bảo không ảnh hưởng đến lịch học của HS.

2.3.4. Kiểm tra hoạt động TVTLHD

Thực hiện kiểm tra định kỳ đảm bảo rằng HĐTV diễn ra theo đúng mục tiêu và tiến độ. Các buổi đánh giá định kỳ, có thể thực hiện hàng tháng hoặc theo học kỳ, giúp đo lường tiến bộ đạt được và xác định sớm những vấn đề cần điều chỉnh. Kiểm tra thường xuyên giúp đội ngũ tư vấn duy trì tính liên tục và hiệu quả trong các hoạt động hỗ trợ.

Thu thập phản hồi từ HS và phụ huynh là cách đánh giá thực tế về hiệu quả của HĐTV.

Điều chỉnh kế hoạch và phương pháp tư vấn dựa trên kết quả kiểm tra để phù hợp hơn với thực tế. Sau mỗi kỳ kiểm tra, các điều chỉnh cần thiết về nội dung, phương pháp và lịch trình sẽ được thực hiện để đáp ứng tốt hơn nhu cầu của HS. Khả năng điều chỉnh linh hoạt giúp HĐTV luôn phát triển, đáp ứng tốt nhất các nhu cầu tâm lý của HS.

2.3.5. Quản lý điều kiện thực hiện hoạt động TVTLHD

Đội ngũ tư vấn đóng vai trò quan trọng trong việc quản lý chất lượng tư vấn tâm lý. Nhà trường cần ưu tiên tuyển dụng chuyên viên tư vấn học đường, hoặc đào tạo GV kiêm nhiệm có nền tảng tư vấn tâm lý. Để đảm bảo đội ngũ luôn được cập nhật kiến thức mới, các chương trình đào tạo định kỳ là điều

cần thiết, giúp GV phát triển kỹ năng giao tiếp và xử lý tình huống. Thiết lập hệ thống đánh giá hiệu quả công việc của GV dựa trên các tiêu chí như mức độ hài lòng của HS và cải thiện tâm lý sẽ giúp nhà trường theo dõi, điều chỉnh và nâng cao chất lượng HĐTV. Đồng thời, khen thưởng và khích lệ thường xuyên sẽ góp phần tăng cường động lực làm việc, giúp GV duy trì tinh thần làm việc tích cực.

Sự hỗ trợ từ gia đình và cộng đồng cần được quản lý tốt để mở rộng nguồn lực và nâng cao hiệu quả của HĐTV. Nhà trường nên tổ chức các buổi họp phụ huynh định kỳ, tạo cầu nối trao đổi thông tin, giúp phụ huynh hiểu rõ các nhu cầu tâm lý của con em mình và phối hợp chặt chẽ với nhà trường trong các biện pháp hỗ trợ. Ngoài ra, việc hợp tác với các tổ chức xã hội, doanh nghiệp và các cá nhân tình nguyện sẽ giúp bổ sung thêm nguồn lực và mở rộng các hình thức hỗ trợ cho HS. Sự hợp tác này cần có kế hoạch và giám sát thường xuyên để đảm bảo hiệu quả và phù hợp với mục tiêu hỗ trợ tâm lý học đường.

2.3.6. Các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý HĐTV tâm lý học đường ở trường trung học cơ sở

Tình hình kinh tế, văn hóa, xã hội ở địa phương là một yếu tố khách quan có ảnh hưởng lớn đến công tác TVTLHĐ.

Chủ trương và chính sách của ngành giáo dục đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng và triển khai công tác TVTLHĐ. Các chủ trương, chính sách của Bộ Giáo dục và Đào tạo có tác động trực tiếp đến việc tổ chức và thực hiện HĐTVTL trong trường học. Ví dụ, Thông tư 31/2017/TT-BGDĐT đã quy định rõ trách nhiệm của các cơ quan giáo dục trong việc tổ chức công tác tư vấn tâm lý cho HS phổ thông. Khi ngành giáo dục đưa ra những chính sách đúng đắn, phù hợp với thực tiễn, công tác TVTLHĐ sẽ có cơ hội triển khai hiệu quả hơn.

Những yếu tố khách quan tác động không nhỏ đến hoạt động TVTLHĐ, đòi hỏi nhà trường cần có sự linh hoạt trong quản lý và điều chỉnh để thích ứng với điều kiện thực tế, đảm bảo hiệu quả và chất lượng hỗ trợ tâm lý cho HS.

Phẩm chất và năng lực của cán bộ quản lý là yếu tố quan trọng trong công tác TVTLHĐ. Hiệu trưởng đóng vai trò chủ chốt trong việc quản lý HĐTVTL, với nhận thức đúng đắn và năng lực quản lý ảnh hưởng lớn đến hiệu quả hoạt động. Nếu hiệu trưởng hiểu rõ tầm quan trọng của TVTLHĐ và có kỹ năng lãnh đạo tốt, nhà trường sẽ xây dựng được kế hoạch,

tổ chức thực hiện và kiểm tra đánh giá hiệu quả HĐTV, tạo nền tảng cho sự phát triển bền vững.

Năng lực của cán bộ và GV trong trường có tác động trực tiếp đến chất lượng TVTLHĐ. Đội ngũ GV, đặc biệt là GV chủ nhiệm và cán bộ tư vấn, cần có kiến thức chuyên môn về tâm lý học đường, kỹ năng tư vấn tốt và thái độ làm việc tích cực, có trách nhiệm.

Điều kiện cơ sở vật chất và kinh phí là nền tảng thiết yếu để đảm bảo HĐTVTL diễn ra thuận lợi và hiệu quả.

Văn hóa nhà trường là yếu tố quan trọng tác động đến tâm lý và hành vi của GV và HS, ảnh hưởng đến hiệu quả HĐTV. Một môi trường giáo dục tích cực, Văn hóa nhà trường là yếu tố quan trọng để tăng cường hiệu quả tư vấn tâm lý.

Sự quan tâm và hợp tác từ cha mẹ giúp nhà trường có thông tin chính xác về hoàn cảnh gia đình, tính cách của HS.

3. Kết luận

TVTLHĐ tại các trường trung học cơ sở đóng vai trò hỗ trợ thiết yếu, giúp HS vượt qua những khó khăn về tâm lý, học tập và xã hội trong giai đoạn phát triển quan trọng. Hoạt động này không chỉ giúp giải quyết các vấn đề trước mắt mà còn trang bị cho HS các kỹ năng sống cần thiết, phát triển ý chí, xây dựng các mối quan hệ xã hội lành mạnh và rèn luyện sức khỏe tinh thần.

Để hoạt động TVTLHĐ đạt hiệu quả cao và bền vững, nhà trường cần thực hiện quản lý một cách khoa học và bài bản, thông qua các giai đoạn từ lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra đến đánh giá và cải tiến. Nguồn tài chính ổn định cũng là một yếu tố quan trọng đảm bảo duy trì và phát triển hoạt động TVTLHĐ một cách lâu dài.

Tài liệu tham khảo

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Thông tư số 31/2017/TT-BGDĐT Hướng dẫn thực hiện công tác tư vấn tâm lý cho HS trong trường phổ thông*. Hà Nội
- Bùi Thị Thoa (2012), *Tâm lý học lâm sàng trẻ em và vị thành niên*. Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Bùi Đức Tú (2024), *Giáo trình Quản lý Nhà nước về Giáo dục*, Trường Đại học Sài Gòn.
- Lê Thị Thanh Hương, Đỗ Thị Lệ Hằng và Mai Việt Thắng (2010). *Tư vấn hướng nghiệp cho HS THPT: Thực trạng ở Việt Nam và kinh nghiệm quốc tế*. Hà Nội: NXB Khoa học Xã hội.
- Nguyễn Thị Oanh, (2006). *Tư vấn tâm lý học đường*. TP HCM: Nhà xuất bản Trẻ.